

ข้อมูลการรวบรวมองค์ความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นล้านนา
“เอตทัคคตา คุรุภูมิปัญญาท้องถิ่น”
สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

ด้าน : ภาษาและวรรณกรรม

นายสิงห์แก้ว วงศ์มูล

1. ประวัติส่วนตัว

- 1.1. ชื่อ นายสิงห์แก้ว วงศ์มูล
- 1.2. วันเดือนปีเกิด 13 ธันวาคม 2473
- 1.3. ที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ 28 หมู่ที่ 8 หมู่บ้านดอยสะเก็น ตำบลรอบเวียง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย 57000
- 1.4. โทรศัพท์มือถือ 081-0250887

2. ประวัติการศึกษา

ประถมศึกษา ปีที่ 4 โรงเรียนบ้านทุ่งบน อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย
นักรธรรมโท วัดศรีชัย (ดอยสะเก็น) อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

3. ความรู้/ความเชี่ยวชาญ

- ✓ 3.1 ด้านภาษาและวรรณกรรม (วรรณศิลป์)
- ✓ 3.8 ด้านประเพณีพิธีกรรมพื้นบ้าน

4. ประวัติการสืบทอดองค์ความรู้

4.1 ด้านวรรณศิลป์ พ่อสิงห์แก้ว ได้บวชเป็นสามเณรอยู่ที่วัดศรีชัย (ดอยสะเก็น) ตั้งแต่อายุ 13 ปี จนสอบได้ขึ้นนักรธรรมโท ในขณะที่บวชได้แสดงธรรมกัณฑ์หรืออยู่บ่อยครั้ง ทำให้พ่อสิงห์แก้วได้กลายเป็นพระนักเทศน์ที่มีน้ำเสียงไพเราะ และมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของผู้คนในจังหวัดเชียงราย

นอกจากนั้นยังสนใจเรื่องการแต่งคำวกรรม โดยได้สอดแทรกเนื้อหาธรรมะ และคำสอนต่างๆ ในล้านนา ทำให้บทคำวของพ่อสิงห์แก้วได้รับความนิยมอย่างมากในสมัยนั้น เมื่อบวชได้ 10 พรรษา ได้ลาสิกขาออกมา ด้วยหวังที่จะเป็นช่างขอมที่มีชื่อเสียงในจังหวัดเชียงราย จึงได้พยายามฝึกฝนตนเอง และอาศัยวิธีครูพักลักจำจากการได้ยินคณะช่างขอมในงานต่างๆ ประกอบกับพ่อสิงห์แก้วเป็นผู้ที่มีเสียงดี มีปฏิภาณไหวพริบ มีความจำดี และมีความรอบรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม ซึ่งได้นำมาสอดแทรกในเนื้อหาการจ้อยขอม จนสามารถขอมได้หลากหลายทำนอง เช่น ทำนองจะปุ ทำนองละม้าย ทำนองเชียงแสน ทำนองเสเลมา ทำนองขอมอ้อ ทำนองขอมม่า เป็นต้น ต่อมาได้ตั้งเป็นคณะศรีเกณฑเมืองขึ้น

4.2 ด้านประเพณีพิธีกรรม พ่อสิงห์แก้วได้เริ่มศึกษาเรียนรู้บทสวดลูกแก้วจากบิดา ในช่วงประมาณปี พ.ศ. 2485 ประกอบกับได้ทำการศึกษาบทสวดด้วยตนเอง โดยอ่านจากตำราการสวดลูกแก้วที่บ้านแบบต่างๆ และฝึกฝนจนเกิดความชำนาญ จนเป็นที่รู้จักของคนในจังหวัดเชียงราย

5. ประวัติการทำงาน/การเผยแพร่องค์ความรู้

พ่อสิงห์แก้วได้ออกแสดงละครซอครั้งแรกในงานฤดูหนาวจังหวัดเชียงราย และแสดงขอเรื่องแมงสีหูห้าตำ หลังจากนั้นได้สร้างละครซอพื้นบ้านอย่างต่อเนื่อง เช่น เรื่องบุญทำก้ำแต่ง คนตาบอดกับคนแข่งคู่ ซึ่งแต่ละเรื่องมีเนื้อหาด้านวรรณกรรมของชาวล้านนาที่สอนเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา

ถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านภาษาล้านนาในการอ่านคำว แต่งคำวพื้นบ้าน การขับจ้อยขอแบบพื้นบ้าน รวมไปถึงการสอนทำนองการสู่ขวัญ การให้ความรู้เกี่ยวกับการสู่ขวัญในล้านนาให้กับนักเรียน นักศึกษา และเยาวชนในสถาบันการศึกษาต่างๆ ในจังหวัดเชียงราย เช่น โรงเรียนสามัคคีวิทยาคม, โรงเรียนบ้านห้วยสัก, โรงเรียนเทศบาล 3, โรงเรียนเทศบาล 6, โรงเรียนเม็ງราย, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง เป็นต้น

เผยแพร่และถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับผู้ที่สนใจทั่วไป ผ่านเอกสารประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานต่างๆ สถานีวิทยุ และในเวทีสัมมนาต่างๆ

เป็นผู้ประกอบพิธีสู่ขวัญให้กับนักเรียน นักศึกษา ข้าราชการ และประชาชนทั่วไปในจังหวัดเชียงราย เช่น การสู่ขวัญลูกแก้ว สู่ขวัญนาค สู่ขวัญนักศึกษาใหม่ที่เข้าศึกษาในสถานศึกษา และนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษา อาทิ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง วิทยาลัยอาชีวศึกษา การสู่ขวัญเพื่อต้อนรับคณะแขกผู้มาเยือน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นแขกคนสำคัญของจังหวัดเชียงราย รวมทั้งการสู่ขวัญผู้ป่วยตามหมู่บ้านหรือชุมชนต่างๆ

กล่าวคำฮ่ำในพิธีไหว้สาแม่ฟ้าหลวง มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย เป็นประจำทุกปี

6. รางวัลที่ได้รับ/เกียรติประวัติ

พ.ศ. 2511 ชนะเลิศรางวัลที่ 2 การประกวดซอพื้นเมือง โดยสถานีวิทยุ วปท.10
จังหวัดเชียงราย

พ.ศ. 2511 ชนะเลิศรางวัลที่ 3 การแข่งขันประกวดซอพื้นเมือง บริษัท บีเอ็ม ฟาร์มาซี
ธานีรินทร์วิทยุ ณ โรงหนังสุริวงค์เชียงราย

พ.ศ. 2516 รางวัลชนะเลิศที่ 2 การประกวดขับซอ “ซอคณะศรีแก่นเมือง” จากบริษัทบีเอ็ม
ฟาร์มาซี ธานีรินทร์วิทยุ วัชนชัยวิทยุ

พ.ศ. 2534 โล่เกียรติคุณศิลปินพื้นบ้านดีเด่น สาขาช่างซอ ศูนย์วัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย

พ.ศ. 2541 โล่ศิลปินดีเด่นจังหวัดเชียงราย สาขาวรรณศิลป์ (หมอเรียกขวัญ)

จากสำนักงานวัฒนธรรมแห่งชาติ

พ.ศ. 2554 ครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ 7 ด้านปรัชญา ศาสนา และประเพณี (การขับซอพื้นบ้าน
และการสู่ขวัญ) จากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

พ.ศ. 2554 โล่รางวัลยกย่องเชิดชูเกียรติ บุคคลแห่งภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น (สาขา
ศิลปะการแสดง/ช่างซอ) โดยจุมนุญแก้วผญาเจียงฮาย

พ.ศ. 2557 ได้รับเกียรติบัตรครูภูมิปัญญาท้องถิ่น ลำนำล้านนา เพลงพื้นเมืองในงานวิถี
ล้านนา วิถีอาเซียน จากโรงเรียนเทศบาล 3 ศรีทรายมูล

7. พิกัดทางภูมิศาสตร์

Location 47Q 0590646

UTM 2200499

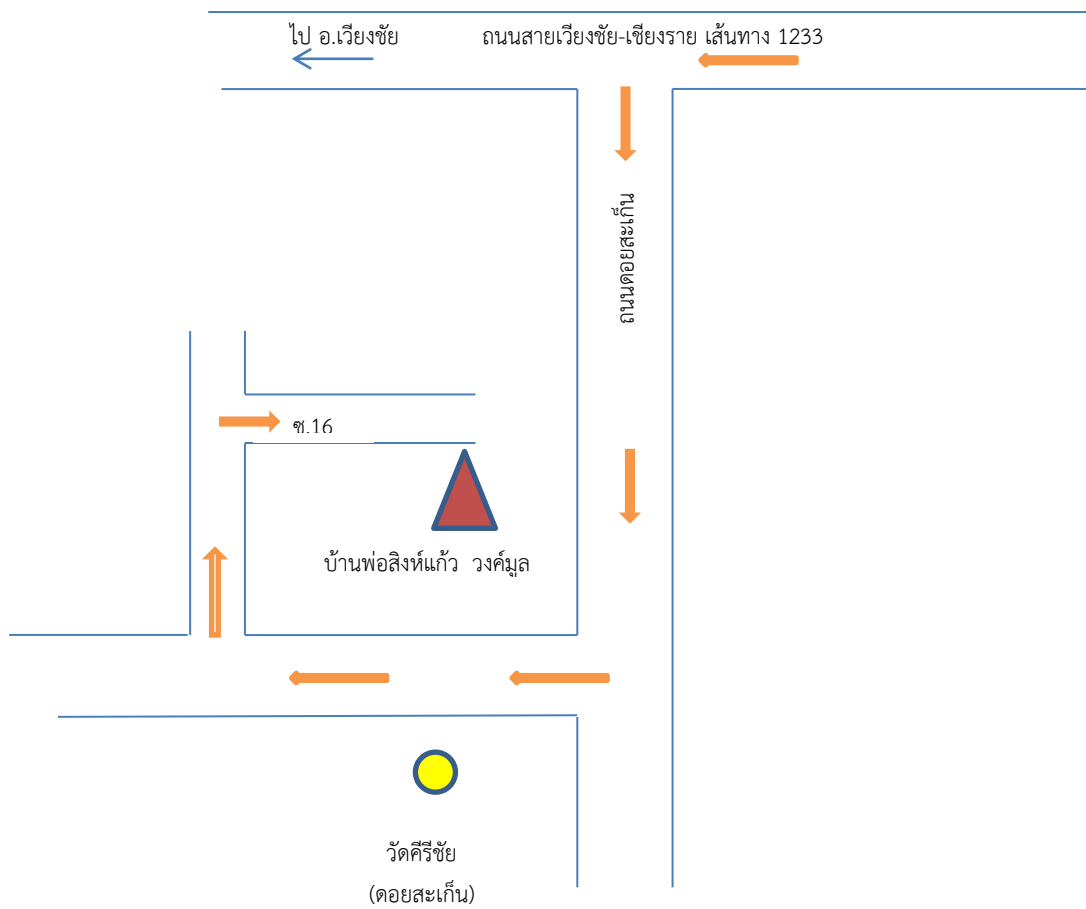
N 19°53.917'

E 099°51.961'

Elevation 413 m

ความคาดเคลื่อน +/- 17

8. แผนที่ตั้งบ้าน/องค์กร (โดยสังเขป)

9. รูปภาพ

10. ผู้บันทึกข้อมูล นางสุรีย์ ใจดี
วันที่ 8 ธันวาคม 2557